

Ársfundur Sjálfbærni-verkefnisins 2017

FÉLAGSVÍSAR: ALÞJÓÐLEGT OG STAÐBUNDIÐ MAT Á SJÁLFBÆRNI SAMFÉLAGA

Guðbjörg Andrea Jónsdóttir, forstöðumaður, Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands

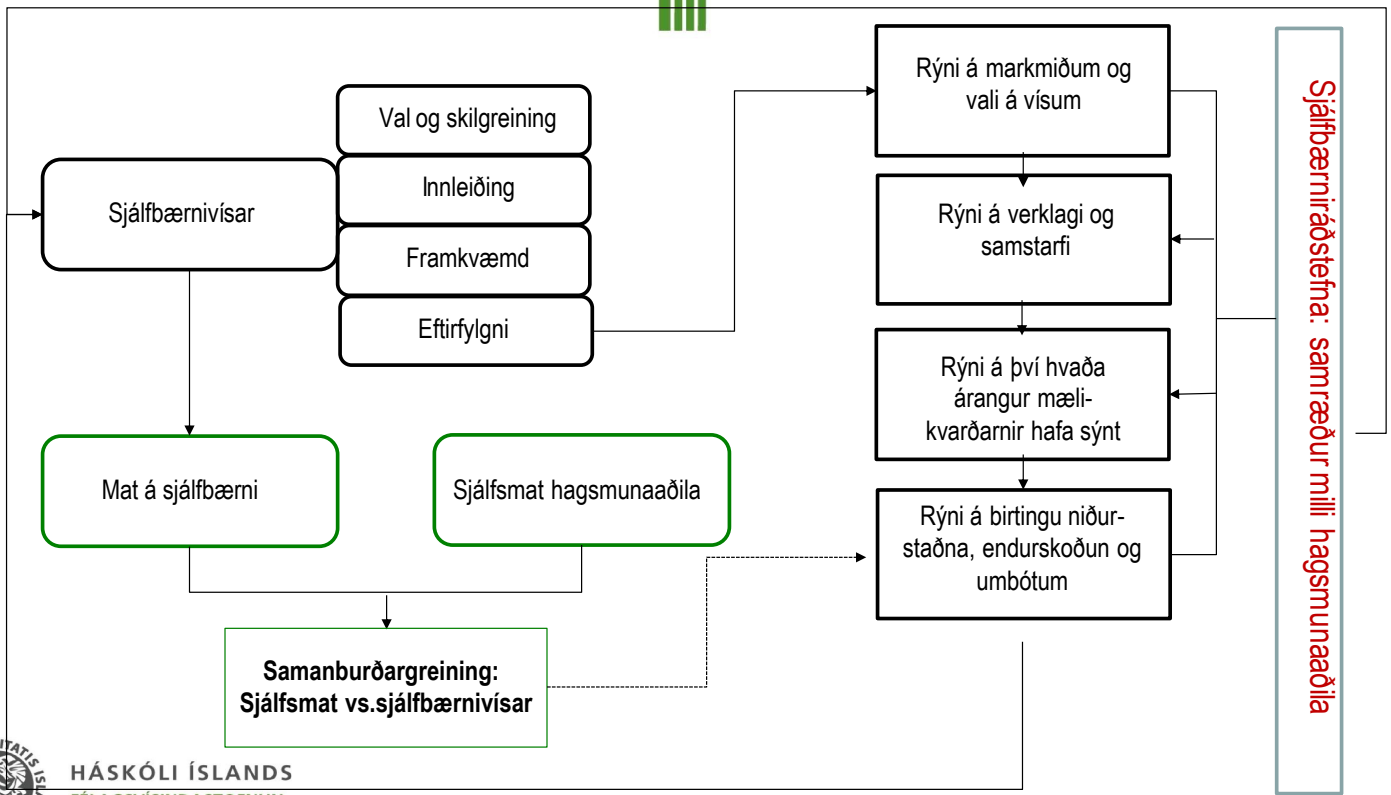
HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

Yfirlit

- Mat á sjálfbærnisum
 - Lýsing á aðferðafræði
- Hugtakið sjálfbær þróun
- Sjálfbærnisar – Sustainability Development Indicators (SDI)
- Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna - Sustainable Development Goals UN
- Endurskoðun sjálfbærnisá

Mat á sjálfbærni

Hvað er sjálfbær þróun?

- Hugtakið var fyrst notað til að lýsa hugmyndum um sjálfbæra skógrækt á sautjándu og átjándu öld til að koma í veg fyrir ofnýtingu og eyðingu skóga í Evrópu
- Í Brundtland skýrslunni 1987 „*Our Common Future*“ var skilgreiningin:
„Sjálfbær þróun er þróun sem uppfyllir þarfir dagsins í dag án þess að ganga á möguleika komandi kynslóða til að uppfylla sínar þarfir“.

Río – ráðstefnan 1992 – og þróun sjálfbærnivísa

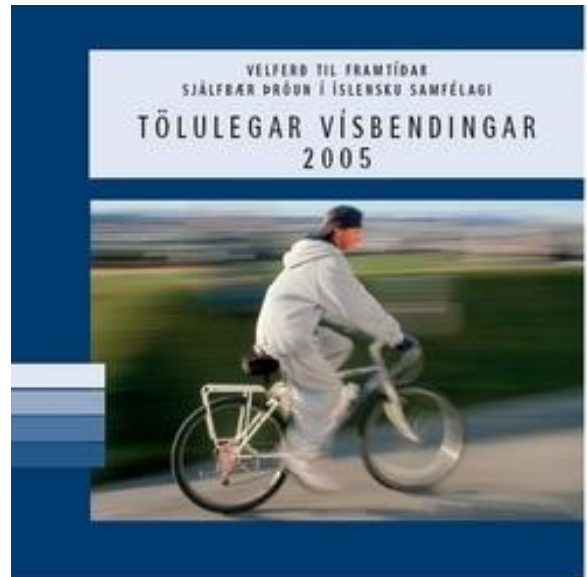
- Staðardagskrá 21 (Local agenda 21)
- Sameinuðu þjóðirnar 1996
CSD Indicators of Sustainable Development:
 - United Nations, Indicators of Sustainable Development Framework and Methodologies, United Nations Sales Publication No. E.96.II.A.16 (New York, August, 1996)

Íslensk stefnumótun og notkun sjálfbærnivísa

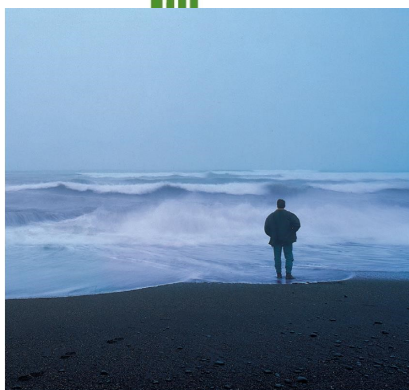
- Velferð til framtíðar - 2002
 - Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi
 - Stefnumótun til 2020
- Endurskoðuð á fjögurra ára fresti
- Tölulegar vísbendingar 2005

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

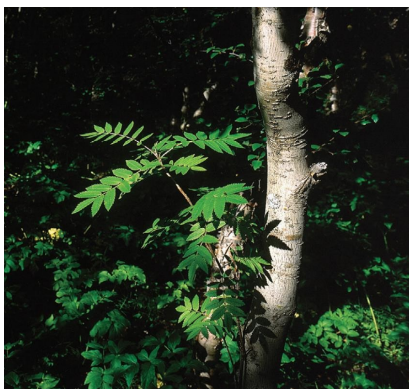
Velferð til framtíðar
Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi
Tölulegar vísbendingar 2005

HEILNÆMT OG ÖRUGGT UMhverfi

VERNDUN náttúru ÍSLANDS

SJÁLFBÆR NÝTING AUÐLINDA

HNATTRÆN VÍDFANGSEFNI

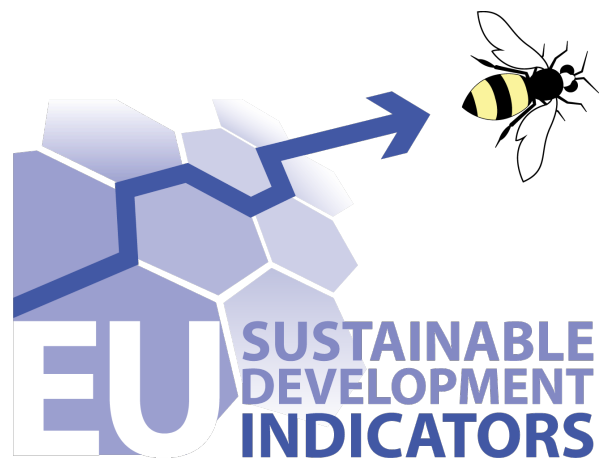

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

Stefnumótun ESB og notkun sjálfbærnivísa

- Stefna ESB um sjálfbæra þróun 2001/2002 (EU Sustainable Development Strategy)
- Sjálfbærnivísar innleiddir til að fylgjast með framgangi stefnunnar (SDI Indicators)

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

HEIMSMARKMIÐIN

Markmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun

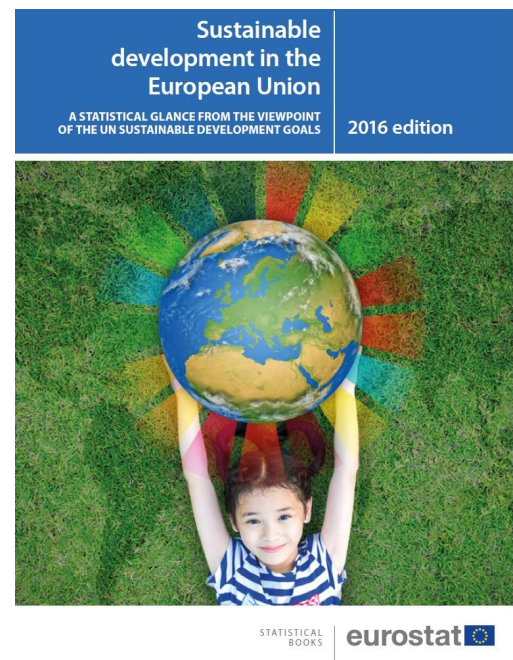

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

Aðlögun ESB að heimsmarkmiðum

- Skýrsla til að brúa bilið á milli SDI vísanna sem hafa verið notaðir frá 2005 til að meta stefnu EU Sustainable Development Strategy (EU SDS) og mælinga á heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna – UN Sustainable Development Goals frá og með 2017

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

Yfirlit yfir mælikvarða og skörun

Indicator	Europe 2020 indicators	EU SDI set	UN global list of SDG indicators	Most recent year	Data coverage
Chapter 1: No poverty					
People at risk of poverty or social exclusion	x	x	x	2015	EU-28 and all EU Member States
People at risk of poverty after social transfers	x	x	x	2015	EU-28 and all EU Member States
Severely materially deprived people	x	x	x	2015	EU-28 and all EU Member States
People living in households with very low work intensity	x	x	x	2015	EU-28 and all EU Member States

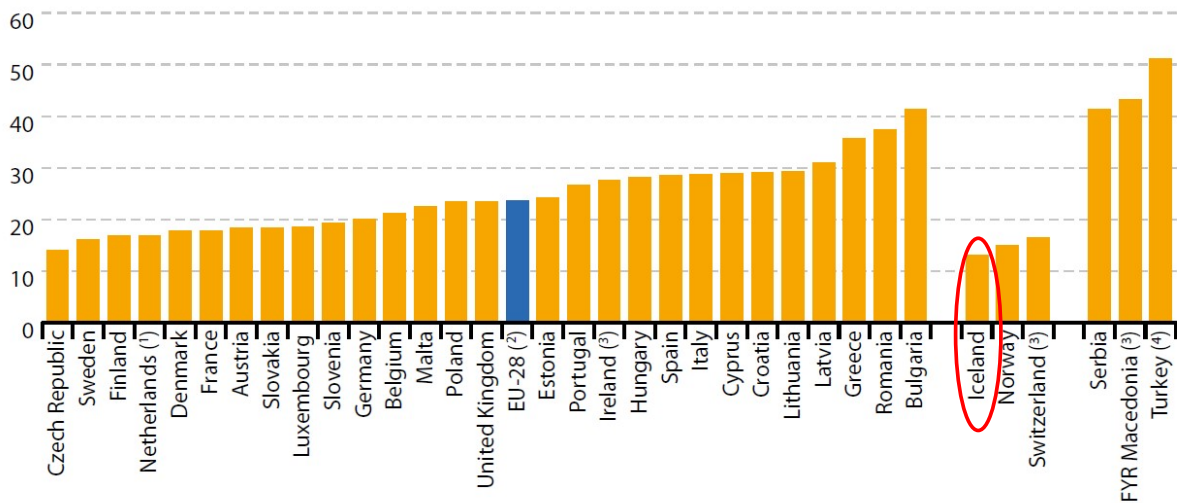

Dæmi um mælikvarða

1 NO POVERTY

Figure 1.1: People at risk of poverty or social exclusion, by country, 2015
(% of the population)

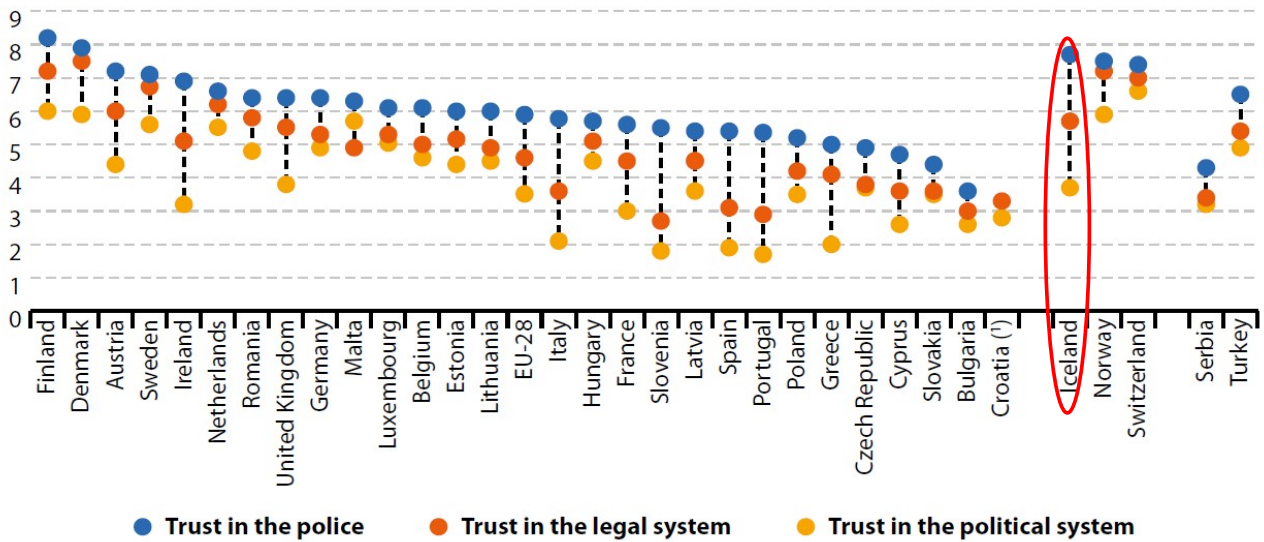
(¹) Provisional data; (²) Estimated data; (³) 2014 data instead of 2015; (⁴) 2013 data instead of 2015.

Source: Eurostat (online data code: t2020_50)

Dæmi um mælikvarða

Figure 16.2: Trust in institutions by type of institution, by country, 2013
(Rating 0–10)

(¹) No data for 'trust in the police'.

Source: Eurostat (online data code: ilc_pw03)

Ákvörðun um að hætta birtingu SDI UK

- Bresku sjálfbærnisarnir samanstanda af 12 lykilvísunum og 23 viðbótarvísunum sem studdir eru af annars vegar 25 og hins vegar 41 ólíkum mælikvörðum.
- Nýjasta útgáfa af vísunum var birt á heimasíðu bresku hagstofunnar, ONS í júlí 2015.

“User engagement has revealed limited use of these statistics. This is most notable within Defra where policy interests have moved on towards the use of the Sustainable Development Goals (SDG) framework for measuring sustainability. There has also been considerable confusion between the SDIs and both the SDG programme and existing measures of National Well-being. In consultation with our users we have therefore taken the decision to stop publishing the SDIs.”

[Office for National Statistics (2016). Cessation of the Sustainable Development Indicators. ONS, UK]

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

Sustainable Development Indicators
Bretland 2015

	Social supplementary measures	Long-term	Short-term	Latest year
15.1	Mortality from deaths considered avoidable	✔ (2001)	✔ (2008)	Deteriorated
15.1	Mortality from deaths considered preventable	✔ (2001)	✔ (2008)	Improved
15.1	Mortality from deaths considered amenable	✔ (2001)	✔ (2008)	Deteriorated
16.1	Percentage of adults overweight or obese	✘ (2000)	✘ (2008)	Deteriorated
16.2	Percentage of children (2-15) overweight or obese	≈ (2000)	≈ (2008)	Deteriorated
17.1	Prevalence of smoking among adults	⋯	✔ (2008-09)	Improved
17.2	Proportion of urban trips under 5 miles taken by walking or cycling	≈ (2002)	≈ (2008)	Deteriorated
17.2	Proportion of urban trips under 5 miles taken by public transport	≈ (2002)	≈ (2008)	Improved
17.3	Proportion of adults doing the recommended 150 minutes of physical activity each week	⋯	⋯	No change
17.4	Average daily consumption of fruit and vegetables	⋯	⋯	n/a
18.1	Incidence of birth weight less than 2,500g in full term live births in England	⋯	✔ (2007)	Improved
19.1	Number of air pollution days classed as moderate or higher - rural	⋯	⋯	Improved
19.1	Number of air pollution days classed as moderate or higher - urban	⋯	⋯	Improved
20.1	Percentage of the population affected by noise	⋯	≈ (2007-08)	No change
21.1	Number of households in fuel poverty	≈ (2003)	✔ (2008)	Improved

HÁSKÓLI ÍSLANDS
FÉLAGSVÍSINDASTOFNUN

Félagsvísar velferðarráðuneytisins

- Velferðarvaktin sem stofnuð var í kjölfar efnahagshrunsins lagði til að þróaðir yrðu félagsvísar sem skyldu „auðvelda aðgengi stjórnvalda og hagsmunaaðila að skilgreindum upplýsingum sem varpa ljósi á þjóðfélagsástandið og styðja við stefnumótun stjórnvalda“.
(<https://www.velferdarraduneyti.is/velferdarvaktin/FrettirVelferd/nr/33231>)

Velferðarvaktin

Félagsvísar efnisflokkar - 2012

- Lýðfræði: Í kaflanum eru vísar um mannfjölda og samsetningu þjóðarinnar.
- Jöfnuður: Í þessum kafla er að finna vísa um tekjur og efnahagslega stöðu heimila.
- Sjálfbærni: Í kaflanum eru vísar um menntun, atvinnustöðu og útgjöld sveitarfélaga.
- Heilsa: Í kaflanum eru vísar um heilbrigðismál og mat fólks á eigin heilsu.
- Samheldni: Í kaflanum eru vísar um ánægju fólks með lífið, traust til stofnana, áhættuhegðum og afbrot.

Félagsvísar efnisflokkar - 2016

- Lýðfræði og virkni: Í kaflanum eru vísar um samsetningu þjóðarinnar, menntun og atvinnuþátttöku.
- Lífsgæði, lífskjör og velferð: Í þessum kafla er að finna vísa um tekjur, eignir, skuldir og húsnæðisstöðu heimila eftir fjölskyldugerð, kyni og aldri þegar það á við. Þá eru einnig vísar yfir ýmsa velferðarþjónustu.
- Heilsa: Í kaflanum eru vísar um heilsu barna, heilsugæslu, lyfjanotkun, áhættuþætti, og útgjöld. Heilsuvísar gefa mynd af heilsufari þjóðar í ljósi félagslegra og efnahagslegra aðstæðna og lífsstíls fólks.
- Börn: Í kaflanum eru dregnar saman helstu mælingar á lífsgæðum og lífsháttum barna á Íslandi.

Hvernig metum við gæði sjálfbærnivísa

5 meginhugtök

- Nákvæmni (accuracy)
- Næmni (sensitivity)
- Gegnsæi (transparency)
- **Trúverðugleiki (credibility)**
- **Notagildi og tengsl (usefulness and connection)**

Er kominn tími á endurskoðun?

- Hvernig tengjast sjálfbærnivísarnir stefnu fyrirtækjanna?
- Hvernig tengjast þeir stefnu einstakra sveitarfélaga á Austurlandi eða samtökum sveitarfélaga?
- Er þeim breytt í takt við nýja stefnu og nýjar áherslur?

Endurskoðun vísa og tenging við stefnumótun á öðrum svæðum eða stjórnsýslustigum

Figure 1:
Matrix for adapting CSD Indicators of Sustainable Development

		Relevance			
		Relevant	Related indicator relevant	Relevant but missing	Irrelevant
Data availability	Available				
	Potentially available				
	Related data available				
	Not available				
Legend			To be used		To be identified
			To be modified		To be removed

